

TĂNG CƯỜNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC TRONG CÔNG TÁC PHÒNG, CHỐNG TỘI PHẠM

NGUYỄN THỊ THANH THÙY*

Ở Việt Nam, những năm gần đây, tội phạm đang trở thành một vấn đề nhức nhối, gây hậu quả nhiều mặt về chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội và tính mạng con người. Bài viết trên cơ sở nêu rõ vai trò của quản lý nhà nước trong công tác phòng, chống tội phạm, phân tích các quy định pháp luật và chính sách về phòng, chống tội phạm, từ đó đưa ra một số biện pháp nhằm tăng cường công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm trong tình hình mới.

Từ khóa: Quản lý nhà nước; tăng cường quản lý; tội phạm; phòng, chống tội phạm; an ninh quốc gia.

In Vietnam, in recent years, crime has become a serious problem with multifaceted consequences in terms of politics, economy, culture - society and human life. Based on clarifying the role of state management of crime prevention and control, analyzing legal regulations and policies on this issue, the article proposes a number of measures to strengthen the fight against crime in the new context.

Keywords: State management; strengthening the management; crime; crime prevention and control; national security.

NGÀY NHẬN: 04/01/2024 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 04/02/2024 NGÀY DUYỆT: 18/3/2024

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.338.2024.796>

1. Đặt vấn đề

Trước những diễn biến phức tạp của tội phạm, để ngăn chặn tác hại do tội phạm gây ra, thời gian qua, Đảng, Nhà nước và Chính phủ Việt Nam đã quan tâm đến hoạt động đấu tranh phòng, chống tội phạm trên toàn quốc. Đấu tranh phòng, chống tội phạm là một cuộc đấu tranh cam go, phức tạp, quyết liệt và lâu dài. Đây là nhiệm vụ quan trọng không chỉ của Bộ Công an mà còn là trách nhiệm của các cơ quan nhà nước.

2. Thực trạng về phòng, chống tội phạm hiện nay

Khoản 1 Điều 8 *Bộ luật Hình sự* năm 2015 quy định: “Tội phạm là hành vi nguy hiểm cho xã hội được quy định trong *Bộ luật Hình sự*, do người có năng lực trách nhiệm hình sự hoặc pháp nhân thương mại thực hiện một cách cố ý hoặc vô ý, xâm phạm độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ Tổ

* TS, Học viện An ninh nhân dân

quốc, xâm phạm chế độ chính trị, chế độ kinh tế, nền văn hóa, quốc phòng, an ninh, trật tự, an toàn xã hội, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, xâm phạm quyền con người, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, xâm phạm những lĩnh vực khác của trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa mà theo quy định của *Bộ luật* này phải bị xử lý hình sự”.

Như vậy, theo quy định của *Bộ luật Hình sự*, dấu hiệu cơ bản phản ánh tội phạm, đó là: (1) Những hành vi nguy hiểm cho xã hội; (2) Những hành vi nguy hiểm đó do người có năng lực, trách nhiệm hình sự thực hiện; (3) Hành vi nguy hiểm đó phải chứa đựng yếu tố lỗi; (4) Hành vi nguy hiểm đó phải được quy định trong *Bộ luật Hình sự*; (5) Hành vi đó xâm phạm các quan hệ xã hội được *Bộ luật Hình sự* bảo vệ. Căn cứ vào tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội của hành vi phạm tội, Điều 9 *Bộ luật Hình sự* nêu rõ, tội phạm được phân thành 4 loại: tội phạm ít nghiêm trọng, tội phạm nghiêm trọng, tội phạm rất nghiêm trọng, tội phạm đặc biệt nghiêm trọng.

Trong năm 2023, một số loại tội phạm được kiểm chế và kéo giảm như: số vụ phạm tội có tổ chức giảm 26,92%; số vụ dân ô với người dưới 16 tuổi giảm 5,62%; trong đó một số loại tội phạm tăng mạnh, như: cướp tài sản, cướp giật, lừa đảo chiếm đoạt tài sản, cho vay lãi nặng, gây rối trật tự công cộng. Tội phạm ma túy diễn biến hết sức phức tạp, số vụ tội phạm ma túy phát hiện tăng 18,42%, số ma túy tổng hợp thu giữ tăng đặc biệt cao (1.484,19%)¹. Các tội phạm về tham nhũng, buôn lậu, làm hàng giả, buôn bán trẻ em, bạo lực gia đình có xu hướng gia tăng.

“Phòng, chống tội phạm” là một trong những giải pháp được coi trọng để có thể chủ động phòng ngừa, ngăn chặn và đấu tranh kịp thời với tội phạm.

Hoạt động phòng, chống tội phạm bao

gồm: (1) Tấn công trấn áp tội phạm (các tội phạm cướp có vũ trang, có tổ chức xã hội đen, tội phạm ma túy tham nhũng buôn lậu); (2) Thực hiện phòng, chống tội phạm theo chương trình quốc gia phòng, chống tội phạm, huy động các cấp các ngành các đoàn thể cùng tham gia để hình thành thế trận liên hoàn giữa gia đình - trường học - cộng đồng dân cư - xã hội; (3) Thực hiện chương trình quốc gia về phòng, chống tội phạm; hợp tác quốc tế về phòng, chống tội phạm.

Phòng, chống tội phạm là nhiệm vụ trọng tâm, then chốt luôn được Nhà nước ta đặt lên hàng đầu. Nhiệm vụ phòng, chống các loại tội phạm là nhiệm vụ của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân và là nhiệm vụ của toàn bộ các cấp, các ngành, trong đó ngành Công an đóng vai trò chủ chốt. Với tình hình hiện nay, cần tập trung vào việc đấu tranh tố giác các loại tội phạm như: tham nhũng, buôn lậu, ma túy, mại dâm, buôn người, các loại tội phạm có tổ chức, tội phạm quốc tế. Nhìn chung, lực lượng công an nhân dân đã phát huy vai trò nòng cốt, triển khai quyết liệt các kế hoạch giải pháp phòng ngừa, đấu tranh với các loại tội phạm và đã đạt được những kết quả tích cực.

Trong thực tế, phòng, chống tội phạm là một công việc rất nặng nề và phức tạp. Trong năm 2023 đã giải quyết gần 170.000 tin báo tố giác tội phạm, trên 134.000 vụ án với gần 210.000 bị can, trên 6 triệu vụ xử lý vi phạm hành chính trải rộng trên nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội².

Tuy nhiên, thực trạng hoạt động phòng, chống tội phạm cũng còn nhiều bất cập và hạn chế. Nguyên nhân của những bất cập và hạn chế do vấn đề triển khai thực hiện các giải pháp phòng, chống tội phạm; các vi phạm trong điều tra, xử lý tội phạm; những bất cập về quy định pháp luật và chính sách; khó khăn về nguồn lực trong thực hiện nhiệm vụ phòng, chống tội phạm.

3. Nội dung quản lý của Nhà nước về phòng, chống tội phạm

Thời gian qua, công tác QLNN về phòng, chống tội phạm đã được đẩy mạnh, thể hiện thông qua các nội dung sau:

Một là, về xây dựng và chỉ đạo thực hiện chiến lược, chương trình và kế hoạch phòng, chống tội phạm: đã tổ chức hoạch định chiến lược về đấu tranh phòng, chống tội phạm trong tình hình mới. Đã có kế hoạch thực hiện QLNN về đấu tranh phòng, chống tội phạm sát với thực tiễn và mang lại hiệu quả, theo đúng mục tiêu đã đặt ra. Lực lượng Công an nhân dân đã tham mưu cho Đảng và Nhà nước ban hành và tổ chức thực hiện những văn bản chiến lược quan trọng về Chiến lược đấu tranh phòng, chống tội phạm, về tăng cường công tác phòng, chống tội phạm trong tình hình mới, các chương trình quốc gia phòng, chống tội phạm và các chương trình, đề án khác nhằm hạn chế các nguyên nhân và điều kiện nảy sinh tội phạm và các vi phạm pháp luật khác.

Hai là, về xây dựng và tổ chức thực hiện pháp luật và chính sách về phòng, chống tội phạm: quan tâm xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật nhằm điều chỉnh các quan hệ xã hội bằng pháp luật. Tuyên truyền, phổ biến các chỉ thị, nghị quyết, chương trình, kế hoạch của trung ương, của địa phương về công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm, vi phạm pháp luật. Tuyên truyền, vận động và hướng dẫn quần chúng nhân dân tích cực tham gia đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Ba là, xây dựng và kiện toàn tổ chức bộ máy và phát triển đội ngũ cán bộ, công chức thực hiện nhiệm vụ phòng, chống tội phạm: hoàn thiện tổ chức thông qua việc kiện toàn các cơ quan QLNN về phòng, chống tội phạm. Thường xuyên đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ, kỹ năng cho cán bộ, công chức làm công tác phòng, chống tội phạm. Huấn

luyện, trang bị và bố trí các lực lượng nòng cốt, chuyên trách một cách hợp lý để bảo đảm đủ thế, đủ lực trong cuộc đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Bốn là, hỗ trợ, huy động, quản lý và sử dụng nguồn lực tài chính và cơ sở vật chất cho hoạt động phòng, chống tội phạm: huy động kinh phí trong nước từ các nguồn của trung ương, địa phương, các tổ chức, doanh nghiệp, doanh nhân và Nhân dân để bảo đảm đủ nguồn lực cho việc thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ của chiến lược phòng, chống tội phạm. Tăng cường vận động các tập thể, cá nhân đóng góp xây dựng Quỹ phòng, chống tội phạm để góp phần nâng cao hiệu quả công tác phòng, chống tội phạm. Vận động xã hội hóa và tranh thủ sự hỗ trợ của quốc tế trang bị phương tiện cho các lực lượng trực tiếp phòng, chống tội phạm.

Năm là, nghiên cứu và ứng dụng khoa học - công nghệ trong hoạt động phòng chống tội phạm: triển khai các nghiên cứu khoa học, tổ chức áp dụng các thành tựu khoa học, kỹ thuật và công nghệ vào công tác phòng, chống tội phạm. Trao đổi kinh nghiệm và những kiến thức thực tiễn từ các nhà khoa học, các chuyên gia, các cán bộ trực tiếp ứng dụng khoa học - công nghệ trong đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Sáu là, hợp tác quốc tế về phòng, chống tội phạm xuyên biên giới: những năm qua Việt Nam đã có nhiều cải thiện về ngoại giao và hợp tác toàn diện trên các mặt kinh tế, văn hóa, chính trị, xã hội và trong đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Bảy là, thống kê và tổng hợp thông tin, sơ kết, tổng kết và đánh giá hoạt động phòng, chống tội phạm: sơ kết, tổng kết và đánh giá chỉ ra thực trạng và nguyên nhân của thực trạng, để tiếp tục đề xuất các biện pháp thực hiện có hiệu quả các nghị quyết của Bộ Chính trị, các chương trình quốc gia của

Chính phủ về phòng, chống tội phạm.

Tám là, thanh tra, kiểm tra, xử lý vi phạm pháp luật về phòng, chống tội phạm: cơ quan nhà nước phải thường xuyên kiểm tra, thanh tra việc thực hiện chức năng, nhiệm vụ được giao. Thường xuyên kiểm tra, chấn chỉnh việc chấp hành pháp luật trong phòng, chống tội phạm.

4. Tăng cường quản lý nhà nước trong công tác phòng, chống tội phạm

QLNN về phòng, chống tội phạm là hoạt động quản lý có vai trò đặc biệt quan trọng đến sự tồn vong của chế độ, sự bền vững của quốc gia, sự an toàn của nền kinh tế và sự bình yên của toàn xã hội. Đảng và Nhà nước Việt Nam đã đặc biệt quan tâm lãnh đạo và tổ chức chỉ đạo hoạt động QLNN về phòng, chống tội phạm.

Vai trò của Nhà nước trong quản lý về phòng, chống tội phạm được thể hiện:

Thứ nhất, góp phần định hướng hoạt động phòng, chống tội phạm phù hợp với tình hình mới và thực trạng tội phạm ở Việt Nam, thông qua chiến lược, chương trình, dự án phòng, chống tội phạm. Đồng thời, điều chỉnh hoạt động phòng, chống tội phạm thông qua các quy định pháp luật và chính sách về phòng, chống tội phạm.

Thứ hai, tạo điều kiện thuận lợi và hỗ trợ cho quá trình hoạt động phòng, chống tội phạm thông qua việc kiện toàn tổ chức bộ máy, phát triển đội ngũ cán bộ, chiến sĩ, tăng cường nguồn lực tài chính và các trang thiết bị đáp ứng yêu cầu phòng, chống tội phạm.

Thứ ba, góp phần điều chỉnh hoạt động phòng, chống tham nhũng, thực hiện theo đúng mục tiêu đã đặt ra và đúng quy định pháp luật cũng như chính sách của Nhà nước.

Thứ tư, góp phần dự báo, phát hiện kịp thời, xây dựng và triển khai thực hiện các biện pháp phòng, chống tội phạm một cách tổng thể, liên tục và hợp lý. Đồng thời, huy động

được sự phối hợp của các ngành, các cấp, các cơ quan nhà nước, các tổ chức xã hội trong phòng, chống tội phạm.

Thứ năm, thực hiện chức năng của Nhà nước về giữ vững an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội, góp phần giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm cuộc sống ổn định và bình yên cho mọi người dân trong xã hội, huy động được sự đóng góp của họ vào sự nghiệp xây dựng và phát triển xã hội.

Vì vậy, QLNN về phòng, chống tội phạm trong thời gian tới, cần tập trung vào những nội dung sau:

Một là, phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị, nâng cao vai trò chủ động của các ngành, các cấp trong bộ máy nhà nước, giữ vững vai trò nòng cốt của lực lượng Công an nhân dân trong QLNN về phòng, chống tội phạm.

Tăng cường sự lãnh đạo trực tiếp, tuyệt đối và toàn diện của Đảng mà trực tiếp là Bộ Chính trị, Ban Bí thư Trung ương Đảng, của thường vụ đảng ủy, cấp ủy các cấp đối với công tác phòng, chống tội phạm trong tình hình mới. Nâng cao hiệu lực quản lý của Nhà nước về phòng, chống tội phạm, tạo được những chuyển biến cơ bản trong lĩnh vực phòng ngừa và đấu tranh phòng, chống tội phạm. Huy động sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và toàn dân tham gia công tác phòng, chống các loại tội phạm và vi phạm pháp luật.

Hai là, tuyên truyền pháp luật, xây dựng nếp sống và làm việc theo pháp luật, hạn chế tối đa gia tăng tội phạm, đặc biệt là một số loại tội phạm nghiêm trọng.

Phấn đấu làm giảm tội phạm trước hết ở các đô thị, đặc biệt là các loại tội phạm hình sự nguy hiểm, tội phạm có tổ chức, tội phạm có sử dụng bạo lực; tội phạm trong lứa tuổi thanh thiếu niên, tội phạm hiếp dâm, nhất là hiếp dâm trẻ em; tội phạm quốc tế, tội

phạm do người nước ngoài gây ra; các loại tội phạm về ma túy. Tập trung đấu tranh các loại tội phạm tham nhũng, buôn lậu, hạn chế đến mức thấp nhất thiệt hại cho nền kinh tế quốc dân.

Ba là, nâng cao năng lực của lực lượng Công an nhân dân, đặc biệt là lực lượng phòng, chống tội phạm.

Đẩy mạnh cuộc vận động xây dựng lực lượng Công an nhân dân trong sạch vững mạnh, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ của tình hình mới. Nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ chiến sĩ, đặc biệt là năng lực của cán bộ chiến sĩ hoạt động phòng, chống tội phạm. Phổ cập pháp luật hình sự quốc tế cho lực lượng cán bộ chiến sĩ Công an nhân dân phòng, chống tội phạm. Tăng cường đầu tư trang bị phương tiện cho lực lượng Công an nhân dân.

Bốn là, đẩy mạnh việc triển khai ứng dụng khoa học - công nghệ mới trong phòng, chống tội phạm.

Ưu tiên ứng dụng các công nghệ mới để hiện đại hóa công tác điều tra, trinh sát, kỹ thuật hình sự và các mặt công tác QLNN về an ninh quốc gia, trật tự an toàn xã hội. Xây dựng và phát triển công tác thông tin khoa học về các lĩnh vực nghiệp vụ cảnh sát phục vụ lãnh đạo chỉ huy, nghiên cứu và nâng cao trình độ cho cán bộ, chiến sĩ. Tiếp tục đổi mới chế độ thông tin để đáp ứng yêu cầu công tác phòng, chống tội phạm trong tình hình mới.

Năm là, tăng cường và mở rộng hợp tác quốc tế với Liên hiệp quốc, INTERPOL, ASEANAPOL, phối hợp với cảnh sát các nước Đông Nam Á (ở tất cả các nước ASEAN trừ Việt Nam, lực lượng an ninh và biên phòng nằm trong bộ máy cảnh sát) trong khuôn khổ ASEANAPOL để phòng, chống tội phạm ở quy mô khu vực với các tội phạm buôn lậu, buôn bán ma túy, cướp biển, không tặc,

khủng bố, mua bán phụ nữ và trẻ em qua biên giới.

5. Kết luận

Để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ của cách mạng trong giai đoạn mới, đòi hỏi lực lượng Công an nhân dân phải tiếp tục đổi mới và tăng cường vai trò QLNN trong phòng, chống tội phạm, xây dựng lực lượng Cảnh sát nhân dân trong sạch, vững mạnh; đồng thời, tăng cường phối kết hợp với các bộ, ngành, các cấp chính quyền nhằm nâng cao hiệu quả phòng, chống tội phạm □

Chú thích:

1. Bộ Công an. *Báo cáo thẩm tra về công tác phòng, chống tội phạm và vi phạm pháp luật, công tác thi hành án năm 2023.*

2. Đề xuất các giải pháp quyết liệt, mạnh mẽ hơn để phòng, chống tội phạm trên không gian mạng. <https://quochoi.vn>, ngày 21/11/2023.

Tài liệu tham khảo:

1. Bộ luật Hình sự năm 2015.

2. Bộ luật Hình sự năm 2017 sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Hình sự năm 2015.

3. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I. II.* H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.

4. Học viện Hành chính Quốc gia. *Giáo trình quản lý nhà nước về an ninh - quốc phòng.* H. NXB Bách khoa Hà Nội, 2020.

5. Nghị định số 25/2014/CP ngày 07/4/2014 của Chính phủ quy định về phòng, chống tội phạm và vi phạm pháp luật khác có sử dụng công nghệ cao.

6. Quyết định số 623/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chiến lược quốc gia phòng, chống tội phạm giai đoạn 2016 - 2025 và định hướng đến năm 2030.

7. Phát huy sức mạnh tổng hợp trong công tác phòng, chống tội phạm. <https://baochinhphu.vn>, ngày 08/11/2022.

8. Bộ trưởng Tô Lâm báo cáo Quốc hội về công tác phòng, chống tội phạm và vi phạm pháp luật năm 2023. <https://bocongan.gov.vn>, ngày 21/11/2023.